

ČESKÁ KRÁSA

BANÁLNÍ PŘÍBĚH
ŽENY STŘEDNÍHO VĚKU

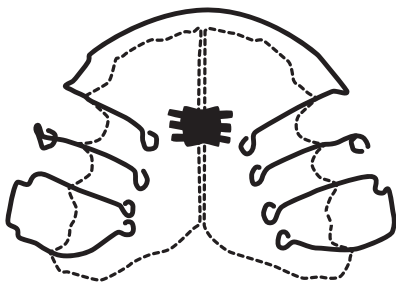


LEOŠ ŠEDO

ČESKÁ KRÁSA

BANÁLNÍ PŘÍBĚH
ŽENY STŘEDNÍHO VĚKU

GALÉN



ČESKÁ KRÁSA

LEOŠ ŠEDO

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukovány, uchováány v rešeršním systému nebo přenášeny jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez předchozího souhlasu nakladatelství.

© Leoš Šedo, 2015

Cover © Ondřej Pfeiffer, 2015

Photo © Vladimír Trmal, 2015

© Galén, 2015

ISBN 978-80-7492-207-7 (PDF)

ISBN 978-80-7492-208-4 (PDF pro čtečky)



Nechávám auto za rohem a zbytek cesty dojdu pěšky.

Parkoviště nám stejně zaplnili motorizovaní pacienti, další se blíží od zastávky autobusu. Největší houf – jako obvykle – ke dveřím, za kterými ordinuje praktická lékařka Růžena.

Pohledem odhadnu počet dychtivých pojištěnců. To se zas při pondělku Róza zapotí...

Moje ovečky už se taky asi nemůžou dočkat. Otevru do čekárny a hned se jich na mě pár zazubí.

Zkusmo nasaju ztěžklý vzduch, mrknu na zavřené okno. No jistě, chladná rána, byla by nám zimička. Větrat vám nebudu – pomyslím si a nechám v čekárně viset svůj pozdrav a závan ranní vůně značky Kenzo.

Jeden z čekatelů věnuje pozornost novinám, občas nějaká tahle tiskovina zůstane v čekárně.

V trafice bych to nekoupila, ale tady – když se nikdo nedívá – přeletím očima titulky.

A třesky blesky letí do koše.

V domečku jsme samé holky – já s Rózou a naše sestry Jituš a Zlatuš.

Jitka trochu kostnatá, celá jaksi špičatá, Rózina Zlata přesný opak – zakulacená a usměvavá...

Býval tu s námi ještě Richard.

Šarmantní, chytrý, vtipný, suverénní pediatr s širokým medicínským rozhledem.

Jeho diagnózy vždycky seděly a s maminkami – s těmi to uměl. Speciálně těm pohledným rád a zevrubně vysvětloval veškeré okolnosti onemocnění jejich dětí.

Když neměl náladu, dokázal být pěkně jízlivý a ironický.

Jinak – co vím – vedl poměrně bohatý mimomanželský milostný život, který dokázal mistrně zakomponovat do času určeného návštěvní službě či pohotovosti.

„Absolutně nejvíc mě uspokojuje sex v pracovní době...“ utrousil jednou na dané téma.

„Není nad to, když člověk skutečně dobře využije čas...“ dodal ještě.

Měl dvě dcery, jestli náhodou někde běhá nějaký plod jeho dobře využití pracovní doby, netuším. Svoji ženu podle vlastních slov ovšem miloval a ctil.

Za hluboké totality jsme spolu občas fantazírovali o privátní praxi – asi tak, jako když si hladoví vyprávějí o jídle. Malovali jsme si iluze spleené z útržků vědomostí o tom, jak to chodí jinde, a já tenkrát nepochybovala, že by Richard byl v privátu úspěšný a vyhledávaný.

I když by asi musel trochu změnit svoje zvyklosti.

Začátek ordinační doby měl na dveřích psaný od osmé, před devátou býval k zastižení velmi, velmi zřídkka.

Když ovšem zaduly revoluční vichry, Richardova ješitnost podlehla silnějšímu vábení.

Jak nedočkavý plavec se střemhlav vrhl do politiky. Zapomněl na soukromou ordinaci a v tričku jedné obrozené strany bývalé národní fronty rychle stoupal vzhůru.

Mluvit, to on uměl. Hovořil jak kniha, na rozdíl od mnoha jiných měly jeho řeči hlavu i patu. Vymetal schůze a shromáždění a dotáhl to až do parlamentní lavice.

„To víte, dámy, v devadesátých letech ležely příležitosti jen tak na chodníku. Stačilo se sehnout a zvednout nějakou. Rozumně promluvit na patřičném fóru a už vás někam zvolili...“ vyprávěl se svojí obvyklou nonšalancí.

Co bych to neřekla – my, holky ze střediska, jsme byly na našeho voleného zástupce patřičně hrdé

a dychtivě jsme hltaly jeho historky z parlamentního zákulisí.

Přijel krásným novým autem, nahlas jsme ho obdivovaly a Richard blahosklonně přijímal náš hold.

Suverénně využíval informace, známosti a styky, později šikovně vyměnil stranické tričko a v privatizaci se mu podařilo urvat slušnou kořist.

Zřejmě mu to nestačilo.

Zapletl se do nějakých podezřelých transakcí, místo pohodlného profitu se však vyvalil skandál. Novináři se slétli jak sršni a dotírali ze všech stran.

Pro nás byl Richard pořád ten starý kamarád a kolega.

Šarmantní, chytrý, vtipný, suverénní pediatr s širokým medicínským rozhledem, jehož diagnózy vždycky seděly.

Pořád jsme mu ještě držely palce a ze všeho nejvíc jsme to chtěly probrat s ním – určitě by nám všechno vysvětlil.

Ale už tu nebyl dlouho.

Četly jsme o něm jenom v novinách a zahlédly v televizi, jak utíkal před mladou redaktorkou. Utíká snad taky před námi?

V parlamentu skončil, ale jak řekl můj muž, tihle hoši neprohrávají. Buď je čeká nějaká dozorčí rada, nebo jsou z nich dobře placení konzultanti. Případně odejdou do diplomatických služeb.

Po mnoha letech jsem s lítostí zjistila, že mi Ríša přestal být sympatický.

Že vstoupil do partaje, kde se nehledí na politický názor. Do partaje, jejímž členům jde o jedinou věc. Do Strany Mazanejch Hajzlíků.

Čekárna prázdná, na hodinách půl páté.

Doťukávám do počítače poslední pacienty, Jitka chřestí nástroji u sterilizátoru.

Vyšetření, ošetření, anestézie, výplň, extrakce. Korunka fasetovaná, korunka metalokeramická, celková náhrada.

Sázím ty kódy jeden za druhým, v hlavě se rozlévá dutá prázdnota. Takhle odpoledne mě to přepadá stále častěji. Jsem přetažená.

Tak jako veverka, co běhá v uzavřeném kole. Kolo se otáčí, veverka běží.

Imunní proti mikrobům, které rozprašuju turbínou vrtající zkažené zuby, shovívavá vůči pacientům, dožadujícím se bezbolestně dokonalého chruvu v nejkratším termínu.

Pokud možno levně, nejlíp zadarmo. Jsem za ty roky zvyklá.

Možná by mě rozhodilo, kdyby se kolo zaseklo a já najednou nemusela nikam pádit.

Ráno vstát a nejit do práce. Co bych si počala s volným časem? Nedokážu nic nedělat!

No a taky musím vydělávat. Na režii i na sebe. A na stáří, napadne mě ještě.

Sama sebe se ptám, jestli mě to ještě baví. Moje práce, moje profese.

Jestli jsem ještě dychtivá nových věcí a mám uvnitř ten motor, co člověka nutí, aby svoje dílo odevzdal, jak nejlíp dovede.

Sama sobě odpovídám, že si nejsem tak úplně jistá.

Shodím bílé hadry a strčím je do pytle se špínou. Rychle navléknu civil, podívám se do zrcadla, několika tahy přečesu vlasy.

Měla bych zajít ke kadeřnici. A na pedikúru, připomene píchnutím prasklá kůže na patě.

Jitka zatím bleskově poklidila ordinaci a už vedle mě taky stojí převlečená:

„Tak pa, já letim...“

Zvednu ruku na pozdrav a nechám ji zase klesnout. Připadám si zpomalená, ztěžklá.

Zas jednou ten divný pocit, že já je někdo jiný. Kdosi, koho sleduju nezúčastněným, lhostejným pohledem.

No, máš to složitý, holka... říkám bez zvláštního soucitu a posadím se v kamrlíku vedle ordinace.

Koukám na papíry, co se vrší na psacím stole. Nesnáším vás!

Kdybych tak mohla jen dělat svoji práci u křesla. Jenže jsem osoba samostatně výdělečně činná, mám – jak to zní vznešeně – svobodné povolání.

A tuhle svobodu mi pěkně sladí ze všech stran...

Jsem úředně oprávněná nakládat se zdrojem ionizačního záření a s nebezpečnými odpady. Vypadá to, že provozuju jadernou elektrárnu a spalovnu odpadů zároveň.

Vedu účetní evidenci a nechávám se pravidelně kontrolovat hygienou. Vypisuju statistická hlášení – kolik, kdy, čeho a proč jsem udělala. Kolik jsem vydělala a kolik utratila.

Ze všech stran hrozí sankce, penále a pokuty, jestli to či ono přesně v danou chvíli neudělám, nevykážu, nezaplatím. Já!

Jedna malá zubařka s jednou sestrou!

Kdybyste spíš honili ty, co dluží miliony, miliardy – reptám v duchu.

Jedním okem koukám na zkažené zuby, druhým do papírů. Nejrůznější otravné povinnosti podle vyhlášek úřadů, kde se z mých daní líhnou a množí noví a noví úředníci vymýšlející nové a nové zákony, vyhlášky a nařízení.

Když přijde nová vláda, nějaké se zruší a vymýšlení začne nanovo...

Z druhé hromádky zamrkají faktury. Za materiál, za laboratoř, za opravy a já nevím za co ještě. Odhadem spočítám sumu, která zase pustí žilou mému běžnému účtu. A zrovna tehle měsíc nebyly příjmy nic moc...

Pár listů s hlavičkami nadací a dobročinných spolků. Věnujte, přispějte, dopřejte.

Už jsem si před časem několik spolehlivých vybrala, přispívám pravidelně, ostatní raději nečtu a rovnou házím do koše.

Znám se. Opuštěným dětem a zvířátkům bych posílala pořád.

Ale teď nemám na úřadování absolutně náladu. Smetu jedním pohybem papíry na hromadu. Vidím ty natažené dlaně a v duchu si pomyslím: Zítřka se na vás podívám.

Možná...

Otevřu dveře a vstoupím do prázdného domu.

Důvěrně známé věci kolem, přesto pocit, že se pohybují po cizím území. Jako bych byla na návštěvě. Rozhlédnu se – hospodyně ve mně konstatuje, že tu mají docela uklizeno.

Bodejť by ne, když tu skoro nejsou...

Ticho protivné tak, že skoro vykřiknu. Abych ho přehlušila, sáhnu po knoflíku rádia a pustím zprávy. Jen co skončí, vyskočí na mě reklama a hned po ní nějaký pitomý šlágr.

Stiskem prstu rádio umlčím, otevřu dveře na terasu a rozhlédnu se po zahradě.

Normálně bych navlékla pracovní košili a kalhoty, vzala nářadí a rýpaní v hlíně by mě do půl hodiny srovnalo.

Ale dneska je to zřejmě horší. Musím na to jinak.

Místo pracovních kousků oblékám něco lepšího. Zavírám okna i dveře, sedám do auta a mířím na Prahu.

Serpentiny od nás na hlavní beru brzda – plyn. Trochu se tím odreaguju, po hlavní se řítím lehce nad rychlostním limitem. Zaparkuju u metra a za chvíli vystoupím na Staroměstské.

Letním odpolednem courají zástupy turistů. Okukují památky a já se prodírám útržky vět a nadšených zvolání.

Německy, italsky, anglicky, japonsky.

Ruština nastrojené báryšni se nedá přeslechnout. Vzduchem se nešíří závan strašných voňavek jako před lety, kdepak, jen záblesk luxusu a elegance. Nevraživě se ohlédnu po drahých oblecích a kabelkách.

Není to přece tak dávno, kdy jich tu byly tisíce. Rozlezlých jak švábi, Praha obsypaná hnusnou kopřivkou železných vehiklů a vyrudlých uniforem.

Ruské vojsko odtáhlo, jenže dneska si tihle tady můžou koupit, co se jim zamane.

Nejen ty drahé parfémy a hadry. Celé baráky. Celé ulice. Celé čtvrti. Celá města...

Prudce se zasteskne po *mojí* staré Praze. Po ošuntělých uličkách se staženými roletami.

Po Karlově mostě, přes který se dá jít volným krokem a neprodírat se zevlujícím zástupem...

Dnes jenom nakaširovaná kulisa.

Opravené fasády a parter s vyfešákovanými výlohami bez půvabu zaprášené tajemnosti.

Prager Schinke, Pilsner Bier, Kafka, Švejk.

Jako bych za jedním rohem zahlédla mladou holku s nazrzlými vlasy, jak kamsi spěchá dlouhými kroky...

„Počkej...“ zavolám na ni, ale žádný hlas ze mě nevyjde.

Prohlédnu si výlohy v Pařížské, zajdu na výstavu do Uměleckoprůmyslového muzea. Stavím se na něco lehkého v pizzerii a dojdu na Václavák. Chvilí váhám, pak zamířím do Lucerny a koupím si lístek do kina.

Doma na mě stejně nikdo nečeká. Poslední esemeska od mého muže přišla z Berlína, termín návratu se rýsuje tak příští týden.

Kino končí před desátou, seběhnu do metra, auto poslušně čeká na parkovišti.

Doma sprcha, prášek na spaní a tak zase zítra...

*Dobrý den majore Gagarine,
tak jsme se konečně dočkali.
Celý svět připil vám rudým vínem,
my jsme vám zezdola mávali.*

Rádio zpívá, já taky, při tom poskakuju po kuchyni na jedné noze.

*Vyřídte prosím na Měsíci,
vyřídte mezi hvězdami,
co chceme dneska všichni říci:
že brzo přijdem za vámi...*

Uršula si mě nevšímá, sedí u stolu a kreslí, na tváři soustředěný výraz.

Její tužka kmitá po papíru – Gagarin ve skafandru, Gagarin mávající nadšeným Pražákům. Stačí pár tahů a je to on – jako živý.

Je květen roku 1961, Gagarinovu návštěvu před pár dny mám v čerstvé paměti.

Otevřená černá limuzína proplouvá špalírem dychtivého zástupu, Gagarin stojí a mává.

Třepetání praporků, radostné volání a ten jeho trochu nesmělý úsměv.

Táta mě v tlačnici zvedl a já na chvíli zahlédla drobného chlapíka v uniformě, prvního kosmonauta světa...

Uršula je moje nejlepší kamarádka, ale říkám jí Ulo – jako všichni. Uršulo jí neříkají ani doma, jen její máma, když je na ni hodně naštvaná.

Je nám jedenáct, známe se od první třídy, jsme nerozlučná dvojka.

Eva a Ula – jedna bez druhé ani ránu.

Hned první den si ke mně sedla, rozhodnutá, že z nás budou kamarádky. Pořád prý o mně doma mluvila, prostě si mě vybrala...

Hodiny ukazují půl čtvrté.

Před chvílí jsme přišly z odpoledky, brzy se objeví moje máma. Uvaří si kafe a bude si s námi povídat.

Jako vždycky, když přijde z práce, ucítím slabou vůni vosků a sádry – máma je zubní laborantka a dělá umělé zuby pro lidi, kterým ty jejich vytrhali.

Občas za ní do laborky zajdu. Náhradní zubiska se cení na pracovních stolech, já se posadím a koukám, jak máma modeluje z vosku nebo čaruje s pryskyřicí.

Úplně nejlepší je, když odlévá kov.

Má takový prak, roztaví hořákem slitinu a potom – Evino, schovej se! – prak roztočí, aby odstředivá síla nahnala kov do formy.

Líbí se mi, jak je máma šikovná, mám ráda její soustředěný pohled a říkám si, že bych jednou chtěla umět něco tak dobře jako ona.

Kafe zavoní, máma si zapálí a vyfoukne kouř: „Tak holky, co nového ve škole?“ zeptá se jako obvykle.

Moc nekouří – určitě ne tolik jako táta. Ten tahá jednu od druhé, od kouření zažloutlé prsty, a když mu nedejbože cigára dojdou, není s ním k vydržení.

Máma se natáhla pro papíry, na které Ula před chvílí kreslila: „Holka, ty máš ale opravdu talent...“

Má Ulu ráda, říká, že je to fajn holka – i když je jedináček.

To já jedináček nejsem, mám starší sestru Janu.

Je jí patnáct, chodí do devítky a my s Ulou jsme podle ní jen malé blbé holky. Dělá si z nás v jednom kuse legraci a důležitě naznačuje, jako že o světě – na rozdíl od ní – nevíme prostě ještě vůbec nic.

Odjakživa mě poštuchovala, dělala naschvály a hlavně ráda strašila. Prostě starší ségra.

Ale mám ještě někoho.

Tajnou kamarádku, se kterou si ráda povídám. Můžu s ní mluvit úplně o všem, i o tom, co bych neřekla ani Ule. Možná ani mámě – o Janině nemluvě.

Tajná kamarádka se jmenuje Julča. Je tak tajná, že ji nikdo nikdy neviděl. Ani já.

Rozumíte – je to kamarádka, se kterou si povídám jen v duchu.

Ale zpátky k Ule, musím ji popsat trochu víc.

Vysoká, štíhlá, tmavovlasá – a jak říká moje máma – umí se nosit. Já jsem o něco menší, vlasy mám dozrava, husté, vlnité. Prý po babičce.

Máma mi je rozčesává, zavřu oči a vnímám jen její hladivou ruku a jemné tahání hřebenu. Vydržela bych tak strašně dlouho...

Říká mi, že chodím rychle a dělám zbytečně dlouhé kroky. Chodíš jako chlap – napomíná mě. Chvilí na to myslím, zkrátím krok – ale pak stejně zapomeňu a jdu zas, jak jsem zvyklá.

Ula pro změnu pořád opakuje: Chod' rovně! Sama to slyšela doma odmalička a tak se teď zkrátka umí nosit.

Jsme prostě každá jiná.

Ona se třeba dokáže pokaždé rychle rozhodnout – kdežto já ráda věci obracím z různých stran. Udělám to tak, nebo třeba trochu jinak?

To už má ona všechno promyšlené a slyším její: „Je ti to jasný...?!“

Ve škole sedíme v jedné lavici, od první třídy. Eva a Ula, nerozlučná dvojka.

Párkrát nás rozsadili, protože vyrušujeme – a vůbec: moc hodné holky teda nejsme.

Před námi sedí Olina.

Taková malá protiva, co se s nikým nebaví. On se taky nikdo moc nebaví s ní a my dvě malé mrchy Olinu s oblibou vytáčíme.

„Olino, smrdíš!“ zašeptám zezadu

„Co to máš na sobě, Olino?“ popíchne Ula.

Stačí pár polínek a oheň jejího vzteku se rozhoří naplno.

Jejími záchvaty se škodolibě pobaví i ostatní, ale malé ďáblice, které to umějí nejlíp, jsme my dvě.

Děláme jakoby nic. Co se děje? Co jí je?

Jednou jsme se s Ulou dohodly, že půjdeme za školu. Zahrála jsem nevolnost – a Ula se rychle nabídla, že mě jako doprovodí domů.

Až na roh ulice jdeme pomalu – přece je mi špatně, co kdyby nás někdo viděl? Přidaly jsme do kroku, a po chvíli skoro utíkaly co nejdál od školy.

Byla to nádhera!

Pocit nečekané volnosti a příjemné vzrušení z něčeho zakázaného.

Couraly jsme kolem plakátů a četly si program biografů – co jich jen tenkrát bylo.

Spokojeným záškolačkám přálo počasí, sedly jsme si na lavičku u dětského hřiště a povídaly o všem možném. Vyprávěla jsem Ule, co dávali v televizi, protože u nich doma televizor neměli.

Dohadovaly jsme se, jak je to s Fidelem a Johnem Kennedym. Ula Kennedyho úplně zbožňovala. Mně se taky líbil, ale táta říkal, že Fidel je náš přítel a spojenec, a že je dobře, že vyhnal žoldáky, které na něj Kennedy poslal.

To bylo asi týden po tom, co letěl Gagarin a táta si pochvaloval, jaký má prý teď socialistický tábor náskok...

Zašly jsme do mlíčňáku na koktejl, pomalu upíjely hustě sladkou růžovou tekutinu a skleněnou výlohou sledovaly sem a tam pospíchající postavy. Kráčely zasmušile, jako na pohřeb či k zubaři. Škoda, že je nenapadne skočit si takhle za školu.

Po kulatém náměstí krouží auta, střed krájí koleje, po nich jedna tramvaj za druhou.

Chlápkové v montérkách hrabou posekanou trávu a popíjejí pivo ze zelených lahví.

Z prodejny desek je slyšet zpěv Milana Chladila.
Zavřu oči a zkusím si to vybavit.
Jahodový koktejl, posekaná tráva, spálený benzín.
Vůně jednoho mého pražského dopoledne před víc
jak čtyřiceti lety...

Dveře našeho domu se pomalu zavírají a já se vydám
známou cestou. Trvá jen pár minut, chodím rychle.

Dvakrát zahnu za roh, lichá čísla doskáčou k sedm-
náctce, vyběhnu schody, zazvoním a slyším za dveř-
mi Ulu, jak protahuje poslední samohlásku:

„Už jdu-u...!“

Stojím ve velké předsíni, její máma zamává z ku-
chyně a Ula řekne: „Pojď, půjdeme pozdravit dědu.“

Způsobně zatuká, a teprve když se ozve dědovo
„dále“, stiskne kliku.

Vzduch ztěžklý dýmem viržinek, knihovna až
ke stropu a na zdi fotka starého pána s bílými vousy.

„Pan prezident Masaryk, Evičko...“, řekl děda,
když jsem tam byla poprvé.

Poklepal prstem na okraj podobenky: „Tady –
s vlastnoručním věnováním...“

Bratřím legionářům T. G. Masaryk – přečetl a kost-
natý ukazováček se mi vztyčil před očima.

„Prezident Osvoboditel, zakladatel Československé
republiky. Největší postava našich novodobých dě-
jin – dobře si to jméno zapamatuj,“ říkal děda slav-
nostním hlasem, jako by mluvil o nějakém králi, či co.

Přemýšlím, jestli se mi líbí víc pan prezident Ma-
saryk, nebo soudruh prezident Novotný.

Budu třeba já – jako stará babička – malým holkám
ukazovat jeho fotku?

Soudruh Novotný, prezident Československé soci-
alistické republiky...?

„Budeš nám povídat, jo?“ zeptá se Ula a už sedíme
proti dědovi.

Nové viržinko a pomalu začíná nějaký příběh z dávných časů.

Jak bojoval v první světové. Jak padl do zajetí a s legionáři prošel Sibiří a přes půl světa zpátky. Jak za první republiky založil stavební firmu, která postavila i tenhle dům. Jak s nebožkou babičkou cestovali autem po Evropě.

Itálie, Francie, Španělsko. Taky Anglie a Skotsko.

Jak za heydrichiády schovával člověka, který pomáhal parašutistům. A jak mu po Únoru komunisti všechno vzali.

To ale vyprávěl jen jednou. Strašně se při tom rozčilil, zrudnul, pak se rozbřečel a obě nás vyhnal z pokoje. Vůbec jsem tomu nerozuměla.

Ula mě táhla do svého pokojíčku vedle kuchyně. Zavřela dveře, mávla rukou a řekla nevzrušeně: „Nevšímej si toho. Jak začne o Únoru, Gottwaldovi a znárodnění, není s ním k vydržení. Počkáme tady, než ho to přejde...“

Ten malinký pokojíček – jen a jen její – jsem Ule záviděla. Dřív v něm prý bydlela služka – tedy někdy hodně dávno, za té první republiky.

Přišlo mi zvláštní, že někomu mohl patřit takový velký dům.

Zvýšené přízemí a ještě tři patra navrch. Pod střechou velká půda, kde partaje větší prádlo. Na schodišti okopané stěny a výtah s poškrábanou kabinou.

To všechno patřilo Ulinu dědovi, teď to zkrátka patří Ópéběhá.

Ula bydlí v rozděleném bytě.

Dědovi zůstal jeho pokoj, k tomu velká obytná kuchyň a Ulin pokojík.

„Kdyby tu naši nebydleli, dědu šoupnou do domova důchodců a nastěhujou další nájemníky,“ prohodila moje kamarádka, když jsem se jednou podívala, jak se všichni do polobyty vejdou.

A už vůbec jsem jí nezáviděla společnou koupelnu a záchod, co měli napůl s nájemníky přes chodbu.

Od těch hrál v jednom kuse nahlas dráták, taky strašně rádi bouchali dveřmi. Když se ozvala zvláště silná rána, Ulina máma jen zvedla obočí a poznamenala: „No jo, naši úderníci...“

To náš byt je mnohem větší.

Obývací s balkonem, v dalším pokoji já s Janou, přes chodbu mají naši ložnici.

Ve čtvrtém je tátova pracovna. Sedává tam dlouho do noci, když něco čte nebo píše, nikdo za ním nesmí.

Přes stěnu slyším vzdáleně klusající klapky psacího stroje, v jeho pokoji po ránu zima, jak větral kouř ze spousty nočních cigaret.

Můj táta je učitel.

Tak jsem to říkala, když jsem byla malá a někdo se mě ptal, co dělá tatínek. Učitel na vysoké škole, dodávala jsem o něco později.

A ještě o něco později jsem už věděla, že je to vysoká škola politická, Vysoká škola politická ÚV KSČ. Byl tam docentem a později taky kandidátem toho Ústředního výboru Komunistické strany Československa.

Máma je taky ve straně. S tátou se seznámili na nějaké schůzi hned po válce.

Brzy na to se vzali, narodila se Jana. Komunistická strana v tom roce vyhrála volby.

Taky máme garáž a v ní auto, tmavě modrou oktávii. Je skoro nová, minulý rok jsme pro ni jeli do Mladé Boleslavi.

Tátovi tam uctivě říkali soudruhu docente a auto pořád dokola vychvalovali.

Posadila jsem se na přední sedadlo a zkoušela hýbat páčkami a točit volantem. Pustila jsem si k tomu rádio a zavřela okénka, abych líp cítila, jak nové auto voní.

Pak jsme jeli do Prahy.

Seděla jsem vzadu, řídil nějaký soudruh Fábera od táty z práce. Táta mu pořád radil, i když nevím proč. Soudruh Fábera řídil senzačně, kdežto můj táta nemá řidičák.

V létě jsme jeli oktávkou do Maďarska k Balatonu. Řídila máma, ta jezdí možná ještě líp než celý soudruh Fábera.

Bydleli jsme v kempu pod stanem, bylo to fajn, jenom Jana pořád fňukala, že ji koušou komáři.

Byli jsme i v NDR, v Bulharsku a dokonce na Krymu. Do NDR jsme jeli vlakem, moře tam ale bylo studené a foukal vítr – to v Bulharsku a na Krymu bylo moře krásně teplé.

Tam jsme pro změnu letěli letadlem. To se mi líbilo, jen Janě bylo blbě a pokaždé zvracela.

V zimě jsme jezdívali na lyže do Krkonoš, jednou jsme byli i v Tatrách.

Lyžuju hrozně ráda, umím to mnohem líp než Ula. Ta lyžovat neumí, vlastně ani neměla lyže, musela si je vypůjčit.

Jo, ještě jsem zapoměla na Ulina tátu.

Studoval na právech, ale vyloučili ho z fakulty. V roce čtyřicet osm. To taky říkal děda, když tenkrát mluvil o Gottwaldovi a potom brečel.

Za dva roky se oženil, narodila se Ula. Teď její táta dělá zásobovače a pořád někam jezdí na služební cesty.

Ula si naše přátelství vyvzdorovala – jako jedináček si takový luxus mohla dovolit. Všichni tam na mě vždycky byli hodní a mně nedocházelo, jak a hlavně proč jsou naše rodiny jiné.

I chození do pionýra si musela vybrečet, děda s ní několik dnů nemluvil.

Já byla malá holka, která nechápe, že pro rodinu své nejmilejší kamarádky jsem dceruškou z bolševické rodiny.

Vlastně třídním nepřítelem.

Letní prázdniny byly nejlepší u babičky, mamky mojí mámy. Dědu skoro nepamatuju, byly mi sotva čtyři, když umřel.

Mám i druhou babičku, ale tam jezdíme málo a nikdy se dlouho nezdržíme. Máma jednou řekla, že se na ni babička Zdenka dívá skrz prsty. Že chtěla pro syna lepší partii.

No nevím, mě připadá moje máma jako nejlepší partie na světě...

Na vesnici to je fajn.

Babiččina velká zahrada, divoká, jen tak ledabyly udržovaná. Blízko návsi rybník, o kus dál řeka. Přes řeku most, za kterým začíná les.

U řeky s babičkou mácháme prádlo. Voda studeně voní, pod hladinou se vlní zelené řasy.

Jako malá jsem myslela, že jsou to vodníkovy fousy a bála se do vody strčit ruku.

Babička zaklekne na gumovou podložku, navyklými pohyby máchá a jednotlivé kousky vyždímané hází zpátky.

Utěrky a kapesníky máchám já. Kousek proti proudu nad babičkou, kdyby mi nějaký šnuptychl uplavál.

Každé úterý přijíždí pojízdná prodejna, autobus a v něm celá malá samoška.

Ženské už čekají, tašky pověšené na plotě, každá svoje pořadí. Projdeme autobus a já pomáhám nést nákup.

Čas od času si babička usmyslela, že se v domě musí něco spravit, předělat nebo rovnou přistavět. Aby to bylo jasné i tátovi, svoje úvahy začínala:

„Víš, ono by se mělo, Jeníčku...“

Táta jen pokrčil rameny a příkyvoval, jako že se tedy postará.

Nastoupil soused Bulánek, který dokázal skoro všechno udělat.

Když bylo nejhůř, pohotově sehnal nějakého známého. Materiál nebyl problém, to už si táta zařídil, ať byl jakkoliv nedostatkový.

Soused dostal – jak říkal – bumážku a co bylo potřeba, přibublalo na dvůr na dvoukoláku taženém Bulánkovic otlučeným moskvičem.

Chystanou akci musel táta projednat v místní hospodě.

Po obědě se vytratil, navečer máma koukala netrpklivě na hodiny. Nakonec mě pro tatínka poslala.

„Zase já...“ řekla jsem potichu a obrátila otráveně oči v sloup, protože Jana už se někam šikovně vytratila.

Ploužila jsem se uličkou a přes náves k hospodě. Otevřela jsem dveře výčepu a vstoupila do zakouřeného vzduchu plného pивní přiboudliny.

Sousedi na svých místech, pokaždé na stejné židli, zdálo se mi, že tam tak sedí pořád.

Asi jako Blaničtí rytíři.

Pořád v tom divném smradu z piva, cigaret a ještě něčeho, co jsem tenkrát nedokázala pojmenovat. Chlap v množném čísle...

Sotva mě soused zahlédl, musela jsem se posadit k jejich stolu. Poručil limo a tatranku.

„Tady si hačni, dáme si s tatínkem ještě panáčka.“

Schroupala jsem oplatku, vycucala brčkem limonádu – ach jo, co si to ta máma na mě zase vymyslela. Ošívala jsem se na židli, kolem poletovaly tátovy a Bulánkovy plky.

Jejich řeči i štamgasty sedící kolem jsem dávno znala nazpaměť. Nuda.

„Tati... už pojď. Máma bude nadávat.“

„Běž napřed, zaplatím a jdu.“

Z jednání se vrátil pozdě v noci, probudila jsem se a za dveřmi slyšela jeho a mámin hlas.

O něco se hádali. Nebylo moc rozumět, až máma řekla slovo, které jsem neznala.

Alimenty.

V polospánku jsem si to divné slovo opakovala. Připadalo mi jako název nějakého cukroví. Asi bude

drahé a táta za něj utrácí peníze, když to mámu tak rozčiluje – napadlo mě ještě a zase jsem usnula.

Příští týden přišel Bulánek na melouch a hned se sháněl co bude k obědu.

„To on Jarouš sem chodí rád. Ta jeho moc na vaření není...“

podotýkala babička stranou a v poledne sousedovi naložila vrchovatý talíř.

Práce mu šla od ruky. Vypadalo to, že se jen tak přišel pobavit, pohrát si. Ať dělal cokoliv, nikdy to nevypadalo jako námaha nebo dřina. Pískal si a dělal fórky – hlavně na tátu, který mu dělal pomocníka a často nestíhal.

Nebyl na takovou práci zvyklý, každou chvíli postával nebo posedával s cigaretou. On můj taťka vůbec rukama moc nepracoval, u nás doma byla máma i za opraváře.

Pobíhala po dvoře v červených, bíle puntíkových opalovačkách a susedovy oči sledovaly její štíhlou postavu. Ten pohled se nedal přehlédnout.

Paní Bulánková možná neuměla vařit tak dobře jako babička, ale určitě nebyla tak pěkná ženská jako moje máma...

Bulánkovi měli dva kluky. Starší Vašek byl na vojně, Jarda byl starý jako já.

Jedny prázdniny jsem Jardu doučovala češtinu, z té byl na propadnutí. Čtyřek míval jako kvítí, jedničku akorát z těláku a z dílen. Šikovný po tátovi, ale jeho výplody na papíře byly úděsné.

Husyté vítězily, matki mylovaly své děti. Spysovatelé vidávaly nové knihi.

Sázel i a y metodou náhodného výběru a vyjmenovaná slova jsme dělali pořád dokola snad čtrnáct dní.

Jára po mé usilovné snaze reparát udělal a já v Bulánků velmi stoupla v ceně.

A Jarda? Ten mě myloval...

Ule občas dovolili jet s námi a kluci nás vzali do party. Dělal jim dobře trochu se před holkama z Prahy vytahovat, nás těšilo, že k nám mají důvěru. Nikdy jsme na ně nežalovaly. Když tajně kouřili – zkoušely jsme to s nimi. Jo, bylo mi tenkrát napoprvé dost blbě...

Brali nás s sebou na ryby, pamatuju, jak jednou ulovili několik úhořů.

Kroutili se v trávě, podivní černí hadi s malými hlavičkami a když je kluci zabíjeli, nemohla jsem se na to dívat.

Co nám ale nechtěli ukázat, byl takový odrbaný časopis s nahými ženskými. Těžko říct, kde k němu přišli. Ale určitě hodně pamatoval.

Jednou se někam vypařili.

Aby to nevypadalo, že je špehujem, nenápadně jsme s Ulou obešly obvyklá místa. Vydaly jsme se k lesu a došly k opuštěné boudě na okraji.

Podívaly jsme se po sobě. Myslíš, že tu jsou?

Nic jsme neslyšely, ale připlížily jsme se a opatrně nakoukly do okénka. Kluci tam byli! Seděli v kroužku, kalhoty spuštěné. V rozkroku jim trčely – no mě to tenkrát připomínalo ty úhoře s jejich hlavičkami. Kluci se za ty hadí ocásky drželi a tak si je jako rukou pumpovali. Na zemi se válel odrbaný sešit s nahými krasavicemi, kluci hnali úhoře jak o závod a jeden přes druhého hekali.

Otočila jsem se k Ule a viděla, jak je zaujatě sleduje. Pak zašeptala: „Jdeme...“, chytla mě za rukáv a pádily jsme pryč.

Taky jsme chodily na borůvky nebo na maliny. Jen my dvě, abychom si mohly pěkně popovídat.

Jednou nás na malinách překvapila průtrž mračen. Nebe se zatáhlo, vzduch se ochladil, oblohou proletěl blesk a spustil prudký déšť.

Doběhly jsme promočené na kůži, shodily mokré oblečení a nahaté vlezly pod deku.

Děšť bušil na střechu, schvácená během, začala jsem usínat.

Venku se znovu zablesklo, hrom zaburácel přímo nad naší střechou. Ula se ke mně přitiskla nahou kůží, v polospánku jsem se k ní obrátila a pod dekou jsme se objaly.

K lijáku se chrastivě přidaly kroupy, prudká letní bouřka zatáhla oponu a šero rozčesávaly blesky.

Nad hlavou nám zuřivě hřmělo a chvíli se zdálo, že nás ta ohromná rachotivá síla rozdrtí.

Jak omámené ozónovou vůní letní bouřky jsme držely jedna druhou v náručí...

První moje cesta po prázdninách vedla jako obvykle za Ulou.

„Pšššt, potichu!“ dělala na mě její máma. „Leží, je nemocná.“

Co jí je? divila jsem se.

Zatvářila se trochu pohoršeně nad mojí otázkou:

„No tak, Evičko... jste už přece velké holky. Copak tys to ještě nedostala?“

Docvaklo mi. Jo tak – to...

Zavrtěla jsem hlavou a řekla, že já ještě ne... to.

Nakoukla jsem k Ule. Ležela v posteli a tvářila se nemocně.

„Mně je blbě, Evi...“

Viděla jsem, že s ní dneska nic nebude.

„Tak zavolej, až ti bude líp...“ zamávala jsem na ni a otočila se k odchodu.

„Počkej...“

Zvedla se na posteli, sáhla pod polštář a podala mi sešit. Byl to můj deník.

Už ho píšu skoro rok. On to vlastně není deník, píšu jen občas. O všem, co jsem zažila a co si o tom myslím.

Psaní mě baví, často bych potřebovala umět psát rychle, abych zachytila všechno, co mě napadá.

Když píšeme ve škole sloh, mám vždycky jedničku a učitelka mě chválí.

Deník dávám číst jen Ule a ona tam občas něco nakreslí.

„Zase jsem tam něco nakreslila. Ale nikomu to neukazuj...“

Na poslední stránce byli naši venkovští kamarádi, jak sedí pěkně v kroužku. Jako živí – i s těmi úhoři.

Mrkly jsme na sebe a já schovala sešit pod bundu.

Za měsíc jsem taky to...

Měla jsem kliku. Od mámy jsem o těch věcech všechno věděla – a hlavně jsem s *tím* nikdy neměla problém. Přišlo a odešlo.

Ve třinácti jsem už měla docela velká prsa, máma se divila, po kom. Po ní že tedy určitě ne. Usoudila, že po babičce – asi jako ty moje vlasy.

Čas od času mívám pocit, že já nejsem já – že je to někdo cizí. Jako když vystoupím sama ze sebe a pozoruju se zvenčí. Trvá to pár vteřin, ani ne minutu.

Kdo vlastně jsem? Co to dělám? Vrátím se dovnitř a jsem to zase já...

Vylezu z vany, otřu páru na zrcadle a vidím nahou holku s mokkými vlasy dozrzava.

I tam dole mám světlé chloupky. Zajedu osuškou mezi stehna a vzpomenu si na babičku, jak mi jednou s přísným výrazem říkala, že hodné holky se tam dole nehladí...

Jen jestli já jsem hodná holka.

V devítce jsme dostali občanky.

Repetenty poslali domů a pět tříd našeho početného ročníku nepochodovalo do sálku o pár ulic dál.

Bývalo tam loutkové divadlo. Kdysi dávno jsme tam šly s mámou na pohádku a já chytila černý kašel.

Teď stál na jevišti místo kašpárka tlustý esenbák, vedl k nám proslov a šlapal si na jazyk.

„Žvanivej šlimejš...“ zašeptala mi do ucha Ula.

Vyprskla jsem smíchem a rychle si dala ruku před pusou, protože šlimejš se pátravě zadíval naším směrem.

Po jednom jsme si chodili pro legitky, nakonec si vzala slovo ředitelka.

My jí stejně neposlouchaly, s holkama jsme si ukazovaly, jakou má která v červeném průkazu fotku.

S Ulou jsme se přihlásily na střední všeobecně vzdělávací školu – tak se tenkrát říkalo gymnáziu. Ula udělala přijímačky ještě líp než já, jenže na esvévešku se nedostala.

Šla jsem za ní, otevřela, vidím, že brečela. Utřela oči a červený nos, mávla rukou, ať jdu dál.

V kuchyni nálada jako o pohřbu.

Nejvíce lamentoval děda, že se komunisti mstí na další generaci. Ula jen popotahovala, se mnou se nikdo moc nebavil, tak jsem raději vypadla.

Znamená to snad, že se cesty nerozlučných kamarádek budou muset rozejít?

Tak to ani náhodou! Celá nešťastná jsem tátovi vyklopila svůj smutek.

„Prosím tě, vždyť říkáš, jak se dobře učí...“ divil se, když jsem nanesla, že chci, aby Ula chodila na stejnou střední školu.

Vlastně nevím, jak to všechno bylo, s kým táta mluvil. Víم jenom, že se na odvolání na školu dostala. Táta řekl, že všechno bude v pořádku a já celá šťastná mazala za Ulou.

Tentokrát vládla velká radost, rekomando o vyřízení odvolání zrovna dorazilo.

„A jak ty to víš, Evi, že se Ula nakonec dostala?“ podivila se její máma mojí informovaností.

„Já... já to totiž tenkrát řekla tátovi... a on mi slíbil...“ soukala jsem ze sebe se sklopenou hlavou.

Ulina máma mě zprudka obejmula: „To jsi hodná, Evičko...“

Děda neříkal nic, jen pokyvoval hlavou a třesoucí se rukou se snažil zapálit viržinko.

A Ula? Ta dělala uraženou, že jako od nikoho žádné milosti nepotřebuje.

Moje hrdá kamarádka.

Ale já byla ráda, že to tak dopadlo. Věděla jsem, že jí to za chvíli přejde a další tři roky budeme spolu sedět v lavici.

Eva a Ula – nerozlučná dvojka.

Vyšly jsme ze školy, mířím k přechodu jako obvykle. Ula stojí na chodníku a rozhlíží se

„Tak jdeme, ne?“ zeptám se netrpělivě.

„Jdi napřed...“ řekla, pohledem přilepená k protější straně ulice.

„Tak ahoj...“ zahučela jsem a natáhla krok.

Samozřejmě jsem se ohlédla, pak i zastavila, abych všechno viděla.

Auto, které zabrzdilo u protějšího chodníku. Ulu, jak upaluje přes ulici (další auto muselo skřípavě přibrzdit) i chlápka, co vystoupil z auta a kterého Ula dlouze políbila.

Byla to jen chvílka, pak sedl za volant, Ula vedle něj a auto vyrazilo od chodníku.

Připadal mi i na tu dálku a v té rychlosti divnej. Totiž starej. Ule ještě není osmnáct – kolik může být jemu?

Tomášovi (i to jméno Ula vyslovovala takovým zasněným hlasem) je osmatřicet.

Jasně – stařec – říkala jsem si v duchu.

Vlastně jsem ho znala – byl to mistr z Tesly, kam jsme se třídou chodili na výrobní praxi.

Jako abychom se my študenti příliš nevzdálili dělnické třídě.

Tomáš si tam nechával říkat pane inženýre, i když vysokou neměl a Ulu svýma řečičkama úplně oblbnul.

Byl rozvedený a Ula se do něj zabouchla způsobem, který bral dech.

Na mě samozřejmě přestala mít čas, ale sem tam se mi potřebovala se svými zážitky přece jen svěřit. Jak je Tomáš skvělý, pozorný a hlavně něžný.

Můj spolužák Petr se takovému seladonovi mohl těžko vyrovnat. Ale mně se docela líbil a navíc mi už delší dobu neúnavně nadbíhal. Tak aspoň budu taky mít kluka...

Jenže Ula s Tomášem brzy skončila. Poslední kapkou bylo poznání, že chodí s dvojnásobným tatškou. Synkům, o jejichž existenci zatím neměla tušení, bylo třináct a patnáct a zčistajasna se objevili na obvyklém místě jejich schůzky pár minut před tím, než dorazil Tomáš.

„Čau... to seš ty, co randí s naším fotrem?“ oslovil ji neformálně starší a zvědavě si ji prohlížel.

Ula pár vteřin nevěřícně koukala na dva pubertáky, pak jenom vykřikla: „Néé!“ a utíkala pryč.

„Na jaře maturuješ. Už jsi přemýšlela, co dál?“ ptají se naši a já pořád žádnou představu. Vůbec nevím, co bych jednou chtěla dělat, jen tak nejasně tuším, že bych nechtěla skončit někde v kanceláři.

Ula už se viděla jako umělkyně, jako slavná malířka. Samozřejmě půjde na výtvarnou akademii.

Jenže doma její představě nechtěli rozumět. Uměním se neuživíš, vyštuduj něco pořádného a pak si klidně maluj. Pořád dokola, chudák Ula.

Jednou se do sebe dali přímo přede mnou.

Myslíme to s tebou přece dobře – domlouvali jí, až se domlouvání pomalu překloupilo v hádku. Koukala jsem doleva – doprava, doleva – doprava – jako na tenise.

Najednou Ula vyskočila, chytila mě za ruku a táhla pryč.